

De trinitate

aut. non est aut. b. non est sit quidē de his: que quolibet modo simul esse non pnt et si nō alterum eorum eē ne-
 cesse sit: similisq; ē ei p̄positioni connerere per quā ita
 p̄ponit: si ē. a. non ē. b. Que. n. sic enuntiat: aut non ē
 .a. aut non est. b. id nimirum sentit q; si. a. sit. b. esse si
 possit. id ita probatur. Cum enim proponitur hoc mo-
 do: aut non est. a. aut non est b. si assumatur eē. a. nō
 erit. b. Quocirca ei p̄positioni cōnere similis est que
 ita enuntiat si sit. a. non esse. b. In hac vō p̄positiōe
 due tm̄ complexiones syllogismos creabant. Illaz si es-
 set. a. non erat. b. et si esset. b. nō erit. a. Si cum nō eēt
 a. non necesse erat esse vel non esse. b. Siue autem nō
 esset. b. non necesse erat esse vel non esse. a. Quocirca
 et in disiunctiua p̄positione totidem syllogismos eē ne-
 cesse est: totidem vō incollectibiles complexiones. nō
 cum ita p̄ponitur: aut non est. a. aut non est. b. ita di-
 citur si sit. a. non erit. b. si sit. b. non erit. a. Siue autem
 non sit. a. non necesse erit eē vel nō esse. b. siue nō sit.
 b. non necesse erit vel esse vel nō eē. a. velut in his ap-
 paret exemplis. Si enim quis dicat: aut nō est albū:
 aut nō ē nigrū: sed assumat. At qui est albū nō erit ni-
 grum: vel rursus atqui est nigrū: non erit albū. Siue
 autē albū non esse assumpserit: non necesse erit eē v̄l
 non esse nigrum siue nigrū non esse assumpserit vt sit
 vel non sit album: nullā faciet necessitatē. ¶ Item ea
 p̄positio per quā ita proponit: aut est. a. aut non est
 b. dicitur quidē p̄inet adherentibus proponiturq; i
 his p̄positionib; que a maioribus ad minora tēdūt
 similisq; est ei p̄positioni cōnere: que dicit. Si nō ē
 a. non est. b. Illā q̄dū dicit: aut est. a. aut non est. b.
 non assumat atqui nō est. a. modis oibus non erit. b.
 Si igitur non sit. a. non erit. b. Id. n. hec disiunctio p̄
 mittebat. in hac vō siquidē. a. negaret vel affirmare
 tur: hoc fiebat aliquid syllogismus. Siue aut. a. affir-
 maret siue. b. negaretur: nulla erat in conclusione ne-
 cessitas. idē p̄uenit in disiunctis. Illam cum p̄ponitur
 aut ē. a. aut non est. b. siquidē non sit. a. non erit. b. Si
 vō sit. b. erit. a. q; si sit. a. vel non sit. b. nihil est neces-
 sarium. id. vō i his terminis approbat: si quis ita pro-
 ponat: aut aīal est aut nō hō. si nō sit aīal non erit hō
 si hō sit aīal ē: siue autē aīal sit non necesse est eē ho-
 minē siue hō non sit non necesse est aīal interire. Ea
 vō p̄positio que dicit: aut nō est. a. aut est. b. in his q̄
 sibi adherent p̄positioni pōt et a minoribus ad maio-
 ra contēdit et est sicut ei p̄positioni cōnere que dicit
 Si est. a. est. b. Illam cum ita quis enunciet siquidem
 assumatur eē. a. statim consequitur vt sit. b. S; i hac
 p̄positiōe siquidē affirmet esse. a. sequetur vt sit. b.
 Quod si negaret. b. sequebat vt non eēt. a. Siue aut
 negaret. a. siue affirmaret. b. nihil necessarium vide-
 bitur accidere. Et in ea igit p̄positione disiuncta q̄ di-
 cit: aut nō est. a. aut est. b. siquidē fuerit. a. erit. b. si si
 fuerit. b. non erit. a. Siue aut non sit. a. siue sit. b. nul-
 la est necessitas syllogismi. vt in hoc declaratur exem-
 plo: aut nō est hō: aut aīal est. Si igitur assumamus
 atq; est homo erit aīal. Si negemus esse aīal: non erit
 homo si autē hōiem negemus: vel animal affirmem;
 nihil necessarium euenit. Quocirca ex his que superi-
 us dicta sunt declaratur: quot disiunctarum p̄posi-
 tionum syllogismi sunt: vel quibus ab his que cōnere
 sūt differentiis segregent. Que enim cōnere sunt q̄-
 dam in eo q; est eē vel nō eē sequentiā mōstrant. que
 vō per disiunctiones proponuntur: ita sunt vt sibi met
 consentire non possint. Inuenias quoq; p̄ cōnexionē
 p̄positiones: que id itelligi volūt: vt a se nequeat se

parari vt cum ita proponimus. si est. a. est. b. Id nimirum
 hec p̄positio itelligit q; si eē poterit: a. statim cō-
 sequē vt sit etiā. b. Nulla vero earum que in disiunctio-
 ne sunt ita p̄ponitur: vt simul esse videant. Cum eni
 dicim; aut est. a. aut. b. est. aut easdē p̄positiōes quo-
 libet mō alio variamus: id aut cōiunctio que disiun-
 ctiva ponit: sentit sicut eas esse nō posse. Et cū late eaz-
 pateat differentia: iccirco nunc de eisdē pauca subiū-
 tim; qm̄ totidem syllogismos fieri dicebamus. i his
 p̄positionib; que p̄ disiunctionē ferent: quot etiam fe-
 rent in cōneris. Et qm̄ de oib; quoquomodo possint
 fieri hypotheticis syllogismis sufficienter dictum est
 hic operis lōgitudinē terminemus. **Explicit.**

¶ Incipit liber Boetij ad Simachū quo mō trinitas
 est vnus deus et non tres dii.

¶ Prologus.

¶ Inuestigatam diuissime quōnem quātus
 nrē mentis igniculum lux diuina digna-
 ta ē formatā rōnib; litterisq; mandatā
 offerendā vobis cōdicandāq; curauit: tam
 vestri cupidus iudicij: q̄z nostri studios-
 sus iuenti. Qua in re qd̄ mihi sit animi
 quoties stilo excogitata cōmendo: tum ex ipsa mate-
 rie difficultate: tū ex eo qd̄ caris. i. vobis tm̄ qd̄ loquor
 itelligi pōt. Neq; enim fame iactatione et ianibus vul-
 gi clamoribus excitamur. S; si quis est fructus erte-
 rior: hic nō aliā pōt nisi materies siles sperare sniam
 Quocūq; igit a vobis deieci oculos. ¶ Partī ignaua
 segnitie: partī callid; liuor occurrit: vt cōtumeliā vi-
 deat diuinis tractatibus irrogare: qui talibus homi-
 nū mōstris non agnoscenda hic potiusq; p̄culcāda p̄-
 iecerim. Iccirco stilū breuitate cōtrabo et ex itimis sū-
 pta phie disciplinis: nouor; verbor; significatiōibus
 volo. At hec mihi tm̄ vobisq; si qm̄ ad ea conuertitis
 oculos colloquātur. Ceteros vō ita submouimus: vt
 qui capere intellectu nequiverint ad ea etiā legenda
 videant indigni. Sed nec tm̄ a nobis queri oportet.
 quāto humane rōnis stuitus ad diuinitatis valet cel-
 sa conscendere. Illā ceteris quoq; artibus idē quasi q̄-
 dā finis est constitutus: quousq; pōt via rōnis accede-
 re. Neq; enī medicina semp egris affert salutē: s; nul-
 la erit culpa medētis. si nihil eoz que fieri oportebat
 omiserit. Idemq; sit in ceteris. Ac quātū hec diffici-
 lior questio est: tā facilior debet esse ad veniā. Vobis
 tm̄ et illud ispicendū est: an ex beati augustini scripti-
 scia rōnā aliquos in nos veniēs fructus intulerit. ac
 de p̄posita questione hinc sumamus initium.

¶ Explicit prolog; ¶ Incipit liber primus de trinitate

¶ Christiane religionis reuerentiā plures vsur-
 pat: sed ea fides pollet maxie ac solitarie et
 que tm̄ pp̄ vltius p̄cepta regulaz quib; eius-
 dē religionis intelligatur auctoritas. Tum
 propterea q; eius cultus per oēs pene mun-
 di terminos emanauit catholica vel vniuersalis voca-
 tur. Cuius h de trinitatis vnitatis sententiā pater inq-
 unt deus: filius deus: spiritus sanctus deus. Igit pater
 filius spiritus sanctus vnus deus: non tres dii. Cui; cō-
 iunctiōis ratio est in differentia: eos enim differētia
 comitat: qui vel augent vel minuunt: vt arriani. Qui
 gradibus meritorum trinitatē variantes disrabunt
 atq; in pluralitatē deducūt. ¶ Principium. n. pluralita-
 tis alteritas ē: p̄ter alteritatē enim nec pluralitas qd̄
 sit itelligi pōt. Trium nāq; rerū in quolibet tum ge-
 nere tm̄ specie: tum numero diuersitas constat. Quo-
 tiens idē dicit totiens diuersum etiam predicat. Idē
 vero

Libert primus

vo dī tribus modis. Aut genere vt idem hō q̄ equ⁹
q̄ idem genus vt aīal: vel spē vt idem Lato qd̄ Lice
ro q̄ eadē spē vt hō vel numero vt Tullius ⁊ Lices
ro q̄ vnū est numero. Quare diuersum etiā vel gñe
vel spē vel numero dī: sed numero differentiam acci
dentiū varietas facit. nam tres hoīes neq̄ gñe neq̄
spē. h̄ suis accidentibus distant. Mā vel si aīo cuncta
ab bis accidentia separemus: tū loc⁹ cūctis diuersus
est: quē vnū fingere nullo mō possumus. Duos enim
corpora vnū locū non optinebūt: qui est accidēs atq̄
ideo sunt numero plures: qm̄ accidētib⁹ plures sūt:

Capitulum secundum

A Se igit̄ ingrediamur ⁊ vnūquodq̄ vt itelligi
atq̄ capi pōt discutiam⁹. nā sic opte dcm̄
vī eruditi ē hoīs vnūquodq̄ vt ipsū ē ita de
eo fidem capere ⁊ tentare. Mā cū tres sint
speculative partes nālis in motu i abstracta ibidē

Considerat enim corporū formas cui mā
que corporibus actu separari nō possūt. Que corpora
in motu sūt vt cū terra deorsū ignis sursum fert̄: hētq̄
motus forma māe iuncta. Mathematica sine motu
in abstracta. Nec. n. formas corporū speculat sine mā
ac p hoc sine motu. Que forme cū i mā sint ab bis se
parari nō possūt. Theologia sine motu abstracta at
q̄ sepabilis. Mā dei suba ⁊ mā ⁊ motu caret. In nāli
bus igit̄ rōnaliter: in mathematicis disciplinaliter: in
diuinis itellectualiter versari oportebit. Neq̄ deduci
ad imagines: h̄ potius ipsam inspicere formā q̄ vere
forma: neq̄ imago est: ⁊ que eē ipsū ē: ⁊ ex qua eē ē.

Capitulum tertium

Quone nāq̄ eē ex forma est. Statua enī nō
scdm̄ es qd̄ est mā. sed scdm̄ formā q̄ in eo
insignita est effigies aīalis dicit̄: ipm̄q̄ es
non scdm̄ terrā q̄ ei⁹ mā: h̄ dī scdm̄ eris
figurā: Terra quoq̄ ipa nō scdm̄ mā dī: sed scdm̄
ficcitatē grauitatēq̄ q̄ sunt forme: Nihil igitur scdm̄
mā esse dicit̄: sed scdm̄ ppriam formā. Sed diuina
suba sine materia forma est: atq̄ ideo vnū: ⁊ est id
qd̄ est. reliqua enim non sunt. id qd̄ sūt. Vnūquodq̄. n.
h̄ eē suum ex bis ex quibus est idest ex p̄tib⁹ suis ⁊
est hoc atq̄ h̄. i. ptes sue cōiuncte: sed non h̄ vel h̄ sin
gulariter: vt cum hō terrenus cōstet ex aīa ⁊ corpore
corpus ⁊ aīa ē: non vel corpus vel aīa. Igit̄ in pte nō
est id qd̄ est: qd̄ vo non est ex h̄ atq̄ hoc: h̄ tū ē hoc.
Illud vo est id qd̄ ⁊ ē pulcherrimum fortissimūq̄: q̄
nullo nitit̄. Quocirca hoc vere vnū i quo null⁹ nūer⁹
nullū in eo aliud p̄ter q̄ id qd̄ est: neq̄. n. subiectus si
eri pōt forma enī est. forme vo subiecte esse non pōt
Nam q̄ cetera forme: subiecte accidentibus sint vt
humanitas: non ita accidentia suscipit in eo qd̄ ipa
est: sed eo qd̄ mā ei suba est. dum enim mā suba hu
manitati suscipit qd̄libet accidēs: ipsa hoc suscipere
videt̄ humanitas. forma vo que est sine mā non pote
rit esse subiectum: nec non vo inesse materie. Neq̄
enī esse ⁊ forma: sed imago. Ex bis enī formis q̄ p̄ter
mā sunt iste forme venerunt. q̄ sunt in mā ⁊ cor
pus efficiunt. Mā ceteras que in corporibus sunt abu
timur formas vocantes: dū imagines sint. Assimilan
tur enim formis bis que nō sunt in materia iustitate.

Capitulum quartum

Nulla igit̄ in eo diuersitas: nulla ex diuersi
tate pluralitas: nulla ex accidētib⁹ multitu
do. atq̄ iccirco nec numerus. Deus. vo a
deo nullo differt nec vel accidentibus vel
substātib⁹ differentijs in subo positis distat: vbi vo

nulla est differentia nulla ē oīno pluralitas. Quare nec
numerus. Igit̄ vnitas tm̄. Mā cū tertio repetit̄ de⁹:
cū pater ⁊ filius ⁊ spiritussactus nuncupat̄ tres vnita
tes non faciunt pluralitatem numeri in eo qd̄ ipse sūt
Si aduertamus ad res numerabiles: ac non ad ipm̄
nūerū. Illic. n. vnitatū repetitio nūerū facit. Tres. n.
vnitates ternariū faciūt: q̄ ipse numerus ex vnitatis
bus collectus est. In eo aut̄ nūero qui in rebus nālib⁹
cōstat: repetitio vnitatū atq̄ pluralitas minie facit
numerabiliū rerū numerosā diuersitatem. Numer⁹
enī duplex est: Vnus quidē quo nūeram⁹: alter vo
q̄ in rebus numerabilibus iustat. Etenim vnū res est
vnitas qua vnū dicim⁹. Duo rursus in rebus sūt: vt
hoīes vel lapides dualia mihi: sed tū dualitas: q̄ duo
hoīes vel lapides sūt duo: ⁊ in ceteris eodē mō. ergo
in nūero quo numeram⁹ repetitio vnitatū facit plu
ralitatē: in rebus vo numero nō facit pluralitatē vnita
tū repetitio: vel vt si de eodē dicam. Gladius vnus
Mucro vn⁹: Ensis vnus: pōt enim vnus tot vocabu
lis gladi⁹ agnosci. Nec enī vnitatū repetitio: iteratio
potius est q̄ nūeratio. velut si ita dicam⁹: ensis: mu
cro: gladius: repetitio quedā est eiusdē nō numeratio
diuersorū. Velut si dicā sol: sol: sol: non tres soles effe
cerim. Sed vno totiens predicaueris. Non igit̄ si de
patre ⁊ filio ⁊ spiritus sancto. tertio p̄dicat̄ de⁹ iccirco
eria numeratio numerū facit. hoc enī illis vt dictū ē
iminet: qui inter eos distātiā faciūt meritoꝝ. Catho
licis vo nihil i differentia constituentib⁹: ipsaq̄ for
mā vt est eē ponentibus: neq̄ aliud eē quā est ipm̄ q̄
est opinantibus. Repetitio recte de eodem: q̄ enūa
ratio diuersa vt cū dicit̄ de⁹ pater: deus filius: deus
spiritussanctus. Atq̄ hęc trinitas est vnus de⁹: velut
ensis atq̄ mucro vn⁹ gladius. velut sol sol sol vn⁹ sol
Sed hic interim ad eā dcm̄ sit significatiōē mōstra
tionēq̄ qua ostēdit̄ nō omnē vnitatū repetitionē: nu
merū pluralitatēq̄ perficere. Mō vo ita dī pater ⁊ fi
lius ⁊ spiritussanctus quasi multiuocū addā. Mā mu
cro ⁊ ensis ⁊ ipse est ⁊ idē. Pater vo ac filius ⁊ spiri
tussanctus idem egdē est nō vo ipse in qua re paulisp̄
considerādū est: requirentib⁹ enī ipse est pater q̄ fili⁹
minie inqūt. Rursus idē alter q̄ alter negat̄: nō ē igit̄
inter eos in re oī in differentia. Qua subintrat quez
numerus ex subiectoꝝ diuersitate confici superius ex
planatū ē: De q̄ re breuiter iustiderabim⁹ si p̄ri⁹ illud
quēadmodū de deo vnūquodq̄ p̄dicat̄ p̄miserimus.

Capitulum quintum

Decem oīno predicamenta traduntur: q̄ de
rebus oībus vniuersaliter predicant̄. i. sub
stātia: qualitas: q̄titas: ad aliqd̄: vbi quan
do habere: situm: facere: pati. Nec igitur talia sunt q̄
lia subiecta permiserint.

Capitulum sextum

Nam pars eoz in reliquaz reꝝ p̄dicatione
suba est: ps in accidentiuz numero est. Ad
hec cū qs in diuinaz verterit predicatiōez
cuncta mutātur q̄ p̄dicari possunt: aliquid
vo oīno nō p̄t p̄dicari. Nam suba in illo non est vere
substātia: sed vltra substātiā. Itē qualitas ⁊ cetera
que euenire queunt quoz vt amplior fiat intellectus.
Exēpla subdēda sūt. Mā cū dicimus deus: substātiā
quidē significare videmur: sed eā q̄ sit: vltra subam:

Capitulum septimum

Cum vero iust⁹ qualitātē quidem: h̄ nō ac
cidentē: sed eā que sit substātia. Sꝫ vltra
substātiā. Neq̄ enim aliud est q̄ ē aliud

Libri primus

est q̄ iustus est: sed idē est esse deo q̄ iust⁹. itē cū dī magnus vel maximus quātitatē quidē significare vī demur: h̄ eam que sit ipsa substantia talis qualem eē diximus vltra substantiā. Idē est enī esse deo q̄ magnus: de forma enim eius superi⁹ demonstratū ē: qm̄ bis sit forma ⁊ vnū vere nec: vlla pluralitas. Sed hec predicamenta talia sunt: vt in quo sint ipsuz eē faciāt q̄ dicitur diuise quidē in ceteris: in deo cōiūcte atq̄ copulate hoc mō. Nam cū dicimus substantia vt hō vel deus ita dicitur quasi illud de quo predicatur ip̄s sit substantia: vt substantia hō vel deus. Sed distat. Quoniā homo non integre ipsū hō est: ac p̄ hoc nec suba Q̄ d enim est aliis d̄s: que non sunt hō. Deus vō hoc ipsum q̄ d est deus est. Nec enim aliud est nisi q̄ d est: ac per hoc ipsum deus est.

Capitulum octauum.

Ursus iustus quod est qualitas: ita dicitur quasi ipse hoc sit de quo p̄dicatur: id est si dicamus homo iustus: vel deus iustus ipsum hominem vel deum iustus esse proponimus: sed differunt q̄ homo alter alter ē iustus: deus vō est idem ipsum est q̄ d iustū. Magn⁹ etiam hō vel deus dicitur atq̄ ita qua ipse sit homo magnus: vel deus magnus. Sed hō tm̄ magnus: de⁹ vō ipsuz magnus existit: reliqua vō neq̄ de deo neq̄ de ceteris predicantur.

Capitulum nonum.

Am vbi vī de deo vel de hōe p̄dicare pōt De hōie vt in foro: de deo vt vtiq̄. S̄ ita vt non quasi ipsa sit res id q̄ d predicat de qua dī. Mō enī ita hō dī esse in foro: quē admodū esse alb⁹ vel longus: nec quasi circūfus⁹: ⁊ determinatus proprietate aliq̄ q̄ designari se possit: h̄ tm̄ q̄ d sit illud aliis iformatū reb⁹ p̄ hāc predicationē ostenditur de deo vō non ita. Mā quod vbiq̄ est ita dici videtur nō q̄ in oī sit loco. Oīno .n. in loco esse non pōt: sed quod ei omnis locus adsit ad eum capiendū. cum ipse non suscipiatur in loco. Atq̄ ideo nūq̄ in loco esse dicit: qm̄ vbiq̄ ē: h̄ nō in loco. Qm̄ vō eodem predicatur modo vt de homine heri venit: de deo vero semper est hoc quoq̄ non quasi eē aliquid dicitur illud ipsum: de quo besternus dī aduētus: sed quod ei fm̄ tempus accessit predicat. Q̄ d vō de deo dicitur semper est: vnū quidem significat q̄ si oī preterito fuerit: omni quoquo modo sit presenti: oī futuro erit q̄ d de celo ⁊ de ceteris imortalib⁹ corporibus fm̄ phos dici potest. At de deo nō ita. Semp enī est qm̄ semper presentis est in eo tempus. Tātūq̄ inter nostrarum rerū presens q̄ d est nūc interest ac diuinaruz: q̄ nostrum nunc quasi currens tēpus facit sempiternitatem. Diuinum vō nunc permanēs neq̄ mouens sese atq̄ consistens: ⁊ eternitatem facit. Cui nomini si adiicias semper facies eius q̄ est nunc iugem indefessumq̄ ac per hoc perpetuum facies cursum quod est sempiternitas.

Capitulum decimum.

Ursus habere vel facere eodem mō. Dicitur enī currit vestitus de homine de deo cuncta possidens regit. Rursus nihil de eo q̄ est esse de vtriusq̄ dictum est. Sed hec omnis predicatio exterioribus dat omnia q̄ hic quodāmodo referantur ad aliud. Cuius predicationis differentiam sic facilius inter nos scim⁹. qui hō est vel deus refertur ad substantiaz qua est aliqd id est hō vel deus. Qui iust⁹ est refertur ad qualitātē

qua. s. est aliquid. i. iustus. Qui magnus ad quātitatē qua est aliquid. i. magnus: Nam in ceteris p̄dicatōibus nihil tale est. Qui enī dicit esse aliquē in foro vī vbiq̄ refert quidē ad predicamentū quod est vbi: h̄ non in quo aliquid est velut iustitia iustus. Itē cū dico currit vel regit vel nunc ē vel semper est refert q̄ dem vel ad facere vel ad tempus. Si tamen interi⁹ diuinuz illud semper tempus dici potest. Sed nō i quo aliquo aliquid est velut magnitudine magnum. Mā scitum passionēq̄ requiri non op̄s in deo. Neq̄ enim sūt. iā ne patet que sit differētia p̄ditionū ⁊ patet q̄ alie q̄ dē quasi rem monstrant. Alie vō quasi circūstā tias rei. Quodq̄ illa que ita predicantur vt esse aliqd rem ostendant. Illa vō vt non esse: sed potius extrinsecus aliquid quodāmodo affigant. Illa igit̄ q̄ aliqd esse designat fm̄ rem predicationes vocētur: q̄ cū de rebus subiectis dicuntur vocantur accidentia fm̄ rez. Cum vero de deo qui subiectus nō est fm̄ substantiā rei predicatio nuncupatur.

Capitulum vndecimum.

Se nūc de relatiuis speculemur p̄ qb⁹ eē quod dictum est sumpsimus ad disputationem. Maxime enim hic non videntur fm̄ se facere predicationem: que perspicue ex alieno aduentū constare perspiciuntur.

Age enim qm̄ dominus ⁊ seruus relatiua sunt videamus vtrum ne ita sit vt fm̄ se sit predicatio an minime. Atq̄ si auferas seruuz abstuleris quoq̄ dominū. Ac non etiam si auferas albedinem abstuleris quoq̄ album. Sed interest q̄ albedo accidit albo: q̄ sublata p̄t nimirū albū. At in domino si seruū auferas p̄t vocabulū quo dominus vocabatur. Sed non accidit seruus domio vt albedo albo: sed potestas q̄ dā q̄ seruus coercetur: Que qm̄ sublato deperit suo. cōstat non eam per se domino accidere sed per seruozū quodāmodo extrinsecum accessum. Non igitur dici pōt p̄ predicationem relatiuam quicq̄ rei de qua dicitur h̄ se addere vel minuere vel mutare: que tota non in eo q̄ d esse p̄sistit. S̄ i eo q̄ ē i cōpatiōe aliquo mō se habere. Nec semper ad aliud: sed aliquoties ad idē. Age. n. stet quisq̄: igit̄ si accedā dexter ero ei sinister. Ille ad me comparatus erit dexter non q̄ ita sit. p̄ se dexter velut longus aut alb⁹. sed quod ego dexter accesserim. Rursus ego sinister accedo. Item erit ille dexter: nō q̄ ille sit p̄ se dexter velut alb⁹ ac lōg⁹: h̄ q̄ me accēte sit dexter: atq̄ id q̄ ē a me ⁊ ex me ē: minime vero ex se. Quare fm̄ rei alicui⁹ que in eo q̄ d ip̄a ē p̄prietatē non faciunt predicationē nihil alternare vel mutare queunt: nullāq̄ omnino essentiā variare. Quocirca si pater ac filius ad aliqd dicuntur: nihilq̄ aliud vt dictū ē differt nisi sola relatiōe. Relatio vō non predicat ad id de quo predicat quasi ip̄a sit ⁊ h̄ rem de qua dicit nā faciet alteritatē rei de qua dicitur. Sed si dici pōt quo quidem modo id q̄ d vix intelligi potuit interpretatum est personarum.

Capitulum duodecimum.

Quino enī magna regula ē veritas i reb⁹ incorporalib⁹ distā tias effici differētis nō locis. neq̄ accessisse dici p̄t aliqd deo vt p̄t fieret: n̄ enī cepit eē vnq̄ pater eo q̄ suba lis quidē ei ē productio filii. Relatiua vō predicatio patris ac si meminimus omnium i priorib⁹ de deo sē tentiarum. Ita cogitemus processisse quidem ex deo patre

patre filium dictum et ex utroque spiritum sanctum: hos quoniam incorporeales sunt minime locis distare quoniam vero pater deus et filius deus et spiritus sanctus deus Deus vero quoniam nullas habet differentias quibus differat a deo a nullo eorum differt. Differentie vero ubi absunt abest pluralitas: ubi abest pluralitas: adest unitas. Nihil autem aliud gigni potuit ex deo nisi deus et in rebus numerabilibus repetitio unitatum non facit modis omnibus pluralitatem. Trium igitur idonee constituta est unitas. Sed quoniam nulla relatio ad seipsum referri potest: ideo quod ea secundum seipsum est predicatio que relatione caret. facta quidem est trinitatis numerositas in eo quod est predicatio relationis: sed seruata est substantie unitas in eo quod est in differentia vel substantie uel operationis uel orationis eius que secundum se dicitur predicatio. Ita igitur substantia continet unitatem relatio multiplicat trinitatem: atque ideo sola sigillatim preferuntur atque separatim que relationis sunt. Nam idem pater qui filius non est: nec idem uterque qui spiritus sanctus. Idem tamen deus est pater et filius et spiritus sanctus: idem iustus idem bonus: idem magnus: idem omnia que secundum se poterunt predicari. Sane sciendum est non semper tale esse relatiuum predicationem ut semper ad differens predicet ut est seruus ad dominum: differt enim. Nam omne equale equi equale est: et simile simili simile est: et idem ei quod est idem idem est: et similis est in trinitate relatio patris ad filium et utriusque ad spiritum sanctum ut eius quod est idem ad id quod est idem. Quod si in cunctis alijs rebus non potest inueniri: facit hoc cognata caducis rebus alteritas. nos vero nulla imaginatione deduci sed simplici intellectu erigi et ut quodque intelligi potest: ita aggredi etiam intellectu oportet. Sed de proposita questione satis dictum est. Nunc vestri norma iudicij expectat subtilitas questionis: que utrum recte diuersa sit an minime vestra statuat pronuntiationis auctoritas. Quod si sententie fidei fundamentis sponte firmissima opitulante gratia diuina idonea argumentorum adiuuenta prestitim illuc perfecti operis letitia remanebit unde venit affectus. Quod si ultra se humanitas nequiuit ascendere quantum imbecillitas subtrahit vota supplebunt.

Explicit liber primus.

Incipit secundus eiusdem ad Joannem diaconum ecclesie Romane utrum pater et filius: ac spiritus sanctus de diuinitate substantialiter predicentur.

Uero an pater et filius ac spiritus sanctus de diuinitate substantialiter predicentur: an alio quoque modo. viamque indaginis hinc arbitror esse sumendam unde rerum omnium manifestum constat exordium: scilicet ab ipsis catholice fidei fundamentis. Si igitur interrogem an qui dicitur pater substantia sit: respondetur esse substantia. Quod si queram an filius substantia sit idem dicitur. Spiritum sanctum quoque substantiam esse nemo dubitauerit. Sed cum rursus colligo patrem filium spiritum sanctum non plures sed una occurrit esse: una igitur substantia trium nec separari villo modo aut disungi potest: nec velut partibus in unum coniuncta est: sed est una simpliciter. Quecumque igitur de diuina substantia predicantur ea tribus oportet esse communia idque erit signum que sint que de diuinitatis substantia predicentur. Quod quecumque hoc modo dicuntur de singulis in unum collectis tribus singulariter predicabitur hoc modo. Si dicimus pater deus est: filius deus est: spiritus sanctus deus est: pater filius ac spiritus sanctus unus deus. Si igitur

eorum una deitas una substantia est: igitur de nomine de diuinitate substantialiter predicari. Ita pater veritas est: filius veritas est spiritus sanctus veritas est. pater filius spiritus sanctus. Non tres veritates sed una veritas est. Si igitur unus in his substantia una est veritas necesse est veritates substantialiter predicari: de bonitate de incommutabilitate: de iustitia: de omnipotentia ac de ceteris omnibus que tam de singulis quam de omnibus singulariter predicamus. manifestum est substantialiter dici. Unde apparet ea que cum in singulis separatim dici conuenit: nec tamen in omnibus dici queunt non substantialiter predicari sed alio modo. Qui vero iste sit postea queram. Nam qui pater est hoc vocabulum non transmittit ad filium neque ad spiritum sanctum. Quod sit ut non sit substantiale nomen hoc indictum. Nam si substantiale est ut deus: ut veritas: ut iustitia ut ipsa quoque substantia de ceteris diceretur. Item filius solus hoc recipit nomen. Neque enim cum alijs iungitur: sicut in deo sicut in veritate: sicut in ceteris superius dixi. spiritus quoque sanctus non est idem qui pater ac filius. Ex his igitur intelligimus patrem filium ac spiritum sanctum: non de ipsa diuinitate substantialiter dici: sed alio quodam modo. Si enim substantialiter predicaretur et de singulis et de omnibus singulariter diceretur. Nec vero ad aliquid dici manifestum est. nam et pater alicuius pater est: et filius alicuius filius est et spiritus alicuius spiritus. Quo fit ut nec trinitas substantialiter de deo predicetur. non enim pater trinitas qui enim pater est filius ac spiritus sanctus non est: nec trinitas filius nec trinitas spiritus sanctus secundum eundem modum. Sed trinitas quidem in personarum pluralitate consistit: unitas vero in substantie simplicitate. Quod si persone diuise sunt: substantia vero diuisa sit necesse est quod vocabulum ex personis origine capit id ad substantiam non pertinere ad trinitatem personarum diuersitas facit. trinitas igitur non pertinet ad substantiam. Quo fit ut neque pater neque filius neque spiritus sanctus nec trinitas de deo substantialiter predicentur. Sed ut dictum est ad aliquid. Deus vero veritas: iustitia: bonitas: omnipotentia substantia immutabilitas virtus sapientia et quicquid huiusmodi excogitari potest substantialiter de diuinitate dicitur. Nec si recte se ex fide habent: ut me instruas peto. Aut si aliqua re forte diuersus es diligentius intue re que dea sunt et fide si poteris rationemque coniunge

Explicit liber secundus de trinitate.

Incipit prologus in librum de hebdomadibus.

ostulas ut ex hebdomadibus nostris eius questionis obscuritatem que continet modum quo substantie in eo quod sunt: bene sint: cum vero sint substantialia bona digeraz et paulo euidentius monstrem. Idque eo dicit esse faciendum: quod non sit omnibus notum iter huiusmodi scriptio. Tuus vero testis ipse sum quam hic viuaciter fueris ante complexus. Hebdomadas vero ego ipse mihi commetor potiusque ad memoriam mihi speculata conseruo quam cuiquam participo: quorum lasciuia ac petulantia nihil a ioco risuque patitur esse coniunctum. pro hinc tu ne sis obscuritatis breuitatis aduersus: que cum sint archani fidei custodia tamen id habent commodi. quod cum his solis qui digni sunt colloquuntur. Ubi igitur in mathematica fieri solet ceterisque etiam disciplinis preposui terminos regulasque quibus cuncta que sequuntur efficiam.

De hebdomadibus

Incipit liber de hebdomadibus. Cap. i. 7 ppō. p̄ia.

Communis animi cōceptio est enūciatio q̄s quā probat auditam. Marū duplex modus est. Nam vna ita communis vt ē oīuz hominū sit veluti si proponas hāc. Si duobus equalibus equalia auferas que relinquantur equalia esse nullus id intelligens neget. alia vō est doctorū tm̄ que tamen ex talibus cōmunis ac cōceptionibus venit vt est. Que in corporalia sunt in loco nō esse 7c. que tamē vulgus sed docti cōprobant ij. Diuersum est esse 7 id q̄ est. Ip̄m. n. eē nōdū est at vō qd̄ est accepta essendi forma est atq̄ p̄sistit. iij. Quod est participare aliquo potest. Sed ip̄m esse nullo modo aliquo p̄cipat: sit enim p̄cipatio cum aliquid iā ē: est aut̄ aliqd̄ cū esse suscepit. iiii. Cui quod est habere aliqd̄ p̄ter q̄s quod ipsum est p̄t̄ ipsum vero esse nihil aliud p̄ter se habet admixtū. v. Diuersū est autem esse aliquid 7 esse aliquid i eo quod est: illic. n. accidēs hac s̄ba significatur. vi. Cui quod ē p̄cipat eo qd̄ ē esse vt sit. alio vō p̄cipat vt aliquid sit. At per hoc id quod est participat eo quod est esse vt sit. Est vero vt particeps alio quolibet oē simplex esse suum 7 id qd̄ est nū habet. vii. Cui cōposito aliud est esse aliud ipsum est. viij. Cui diuersitas est discors similitudo vero quedā appetenda est. Et qd̄ appetit aliud tale ip̄m esse naturaliter oīdit̄ quale ē aliud hoc ip̄s qd̄ appetit. Sufficiunt igit̄ que premisimus a prudente vero rōis iterp̄te suis vnumquodq̄ aptabitur argumentis.

Capitulum secundum.

Questio vero huiusmodi est. ea que sunt bona sūt. Tenet enī cōis sn̄ia doctorū oē qd̄ est ad bonum tendere. Oē autem tendit ad simile: que igitur ad bonum tendunt bona ipsa sunt. Sed quemadmodum bona sunt inquit edū est vtrum ne participatione an substantia. Si participatione per seipsa nullo modo bona sunt: nam quod participatione album est per se: in ea quod ip̄s est albi nō est: 7 de ceteris qualitatibus eodem modo. Si igitur participatione sunt bona ipsa per se nullo modo bona sunt: non igitur ad bona tendunt. Sed concessū ē: non igitur participatione sunt bona: sed substantia. Quorū vero substantia bona est id quod sunt bōa sūt: id qd̄ sunt ante h̄sit ex eo quod est esse. Esse igit̄ ipsorum bonorū est: oīum igit̄ rez̄ ipsū esse bonū est. Sed si esse bonum est: ea que sunt in eo q̄ sūt bona sunt: idemq̄ illud est esse quod bonum esse. Substantialia igitur bona sunt quoniā non participāt bonitate. Qd̄ si ipsū esse in eis bonum est: non ē dubiū quin etiam substantialia cū sint bōa p̄mo sint bono similia ac per hoc ip̄s bōa erūt: nihil est illi p̄ter seip̄s simile est: ex quo fit vt omnia que sunt deus sint: qd̄ dictu nephas est. Non sunt igitur substantialia bona: ac per hoc non in his est esse bonum. Non sunt igitur in eo qd̄ sunt bona: sed nec participant bonitatē: nullo modo ad bonū tenderēt: nullo igit̄ modo sunt bona. Huiusmodi talis poterit adhiberi solutio. multa sunt que cum separari actu non possunt: animo tamē 7 cogitatione separantur. Ut cum triangulus vel cetera subiecta materie null' act' separat: mēte t̄ se gregans ip̄m triangulū p̄prietatūq̄ eius p̄ter materiam speculatur: amoueamus igit̄ p̄mi boni p̄sētiā paulisper ex aīo quod esse quidem contingit: id qd̄ oīuz doctorū indoctorūq̄ sententia: barbararū quoq̄ gentium religionibus cognosci potest. Hoc igitur

pauli per amoto: ponamus oīa esse que sunt bona: atq̄ ea consideremus quemadmodū bona esse possēt: si a p̄mo bono minime deflurissent. Hinc intueor aliō in eis esse quod bona sunt aliud quod sunt. Nonatur enī vna eadēq̄ substantia bona esse alba: grauis: rotunda: tunc aliud esset ipsa illa substantia: aliud ei' rotunditas: aliud color: aliud bonitas. Nam scilicet singula idem essent quod ipsa substantia: idem esset grauitas quod color: quod bonum: 7 bonum quod grauitas: qd̄ fieri natura non sinit. Aliud igit̄ tūc i eis eēt eē: aliud aliquid esse: ac tunc bona qu' dē eēt: esse t̄ ip̄s minime haberent bonū. Igitur si nullo modo essent: nō a bono ac bona eēt ac nō idē eēt qd̄ bona: sed eis aliud est eē: aliud bona esse. Qd̄ si nihil oīno aliud essent nisi bōa: neq̄ graua: neq̄ colorata: neq̄ spaciū dimensione distenta nec nulla in eis qualitas esset: nisi tm̄ bona essent: tunc non res sed rez̄ viderentur esse principiū: nec potius viderent sed viderēt. Unū .n. solūq̄ est huiusmodi qd̄ t̄ bonū nihil aliud qd̄ sit. Que non sunt simplicia nec esse oīno poterāt: nisi ea id quod solum bonum est esse voluisset. Iccirco quoniā esse eorū a boni voluntate deflurit: bona eē dicuntur: primum enim bonum quoniā est eo quod ē bonum est sin. vero bonum quoniā ex eo fluit cui' ipsum esse bonum est ip̄m quoq̄ bonū ē: sed ip̄m esse oīum rerum ex eo fluit quod est primum bonum: 7 qd̄ bonū tale est: vt recte dicat̄ in eo qd̄ est eē bonum ipsum igitur esse eorū bonum est. Tunc enim in eo quod essent non essent bona: si a primo bono minime deflurissent. Qua in re soluta questio est. iccirco enī lz̄ in eo q̄ sint bona sint: non sunt tamen similia p̄mo bono. Quā non quoquomodo sint res ipsum esse eaz̄ bonum est. Sed quoniā non potest esse ipsum esse rerum: non a primo esse deflurit. i. a bono: iccirco ipsum esse bonum est: nec simile ei a quo est. Illud .n. quoquomodo sit bonum est in eo quod est: non enim aliud est p̄ter q̄s quod bonum ē: hoc autem non ab illo nisi eēt bonū fortasse esse possēt. Sed bonū in eo quod est esse non possēt. Tunc enim participaret fortitan bono: ip̄m vō esse quod non haberēt a bono: bonū habere nō possent. Igit̄ sublato ab his primo bono mente 7 cogitatione: ista licet eēt bona: t̄ in eo quod essent: bona esse non possent. Et quoniā actu non potuerit existere nisi illud ea q̄ vere bonū est p̄durisset: iccirco 7 esse eorum bonum est: 7 non est sile substantiali bone id quod ab eo fluit. 7 nisi ab eo flurissent licet essent bona tamen in eo quod sunt bona esse non possent: quoniā 7 p̄ter bonum 7 nō ex bono eēt cū illud ip̄m bonū p̄mū ē 7 ip̄s esse sit: 7 ip̄s bonū 7 ip̄m esse bonū. Aut non etiā alba in eo q̄ sūt alba esse oportebit ea que alba sunt quoniā ex voluntate dei flurunt vt essent alba minime. Aliud est. n. esse 7 aliud alba eē: hec ideo quā qui ea vt essent effecit: bonus quidem est minime vero albus. Voluntatē igitur boni comitata sunt vt essent bona in eo q̄ sūt. Voluntatem vero albi non sunt comitata vt talis ei' esset p̄prietas vt esset album in eo quod est: neq̄ .n. ex albi voluntate deflurunt. Itaq̄ qz̄ voluit esse ea alba q̄ erat non albus sunt alba tantum. Quia vero voluit esse ea bona qui bonus erat: sunt bōa in eo qd̄ sunt. Secūdn̄ hanc igit̄ rōnem: cuncta oportet eē iusta quoniā ipse iustus est: quia ea esse voluit. ne hec quidem. nam bonum esse ad essentiam. Iustum vero esse ad actum respicit. Idem autem est in eo esse qd̄ agerent: idem igitur bonum esse quod iustum: nobis vero

vero non est idem esse quod agere. Non enim simplices sumus: non est igitur nobis idem bonos esse quod iustos: sed idem esse est nobis omnibus in eo quod sumus: bona igitur omnia sunt non etiam iusta. Amplius bonum quidem generale est: iustum vero non speciale: nec species descendit in omnia. Idcirco alia quidem iusta: alia non omnia vero bona.

Explicit liber de hebdomadibus.

De unitate et uno.

Unitas est qua unaqueque res dicitur esse una siue enim sit simplex siue composita siue spiritalis siue corporea res unitate una est: nec potest esse una nisi unitate: sicut alba nisi albedine: nec quanta nisi quantitate.

Non solum autem unitate una est: sed etiam tandiu est quicquid id quod est quod diu in se unitas est. Cum autem desinit esse unum: desinit esse id quod est. Unde est hoc. Quicquid est ideo est quod unum est. quod sic ostenditur. Quod enim esse ex forma est in rebus creatis: huiusmodi nullum esse ex forma: sed nisi cum forma materie unitas est. Esse enim non est nisi ex coniunctione forme cum materia. Unde philosophi dicunt illud describentes. Esse est existentia forme in materia. Cum autem forma materie unitur ex coniunctione utriusque necessario aliquid unum constituitur. In qua constitutione illud unum non permanet: nisi quandiu unitas forma cum materia tenet. Sed destructio rei non est aliud quam separatio forme a materia: sed separatio et unitio contraria sunt. igitur separatione si res destruitur profecto in suo esse non nisi in unitate conseruatur. Unitio autem non fit unitate que est ab unitio quam erat unum dissoluitur. Soluta autem unione destruitur essentia eius: quod ex earum unitioe prouenerat et fit non unum. Quapropter sicut unitate res ad esse ducitur: sic et in illo esse custoditur. Unum esse et unum inseparabiliter committantur se et videntur simul natura quia enim creator unus est: ideo rebus quas condidit hoc in munere dedit: ut unaqueque esset etiam una. Ac per hoc ex quo res habet esse una est: ideo motus substantiarum est ad unum et propter unum: et nihil eorum que sunt appetit esse: sed omnia sicut appetunt. Habere autem esse non possunt nisi unum. ideo omnia ad unum tendunt. Unitas enim est que unit omnia: et tenet omnia diffusa in omnibus que sunt. Quapropter quia materia non habet esse nisi per unioem sui cum forma. forma autem non tenet unitatem cum materia nisi unitas sit: ideo materia eget unitate ad uniuendum se: et de natura sua habet multiplicari diuidi et spargi. Unitas vero retinet: unit: et colligit: ac per hoc ne materia diuidatur et spargatur: necesse est ut ab unitate retineatur. Quicquid autem per se non unitur per se utique spargitur: quia omnis que facit aliquam rem contrariam agenti facit contrariam facte rei. Contrariorum enim contrarium sunt effectus: quia unitas facit unum profecto: materia facit diuisionem ac per hoc unitas per se retinet materiam. Sed quicquid per se retinet non potest facere separationem. forma ergo existens in materia est que perficit et custodit essentiam cuiuslibet rei. Unitas est descendens a prima unitate que creauit eam. Prima enim et una unitas que est unitas sibi ipsi creauit aliam unitatem que est infra eam. Sed quia omne creatum diuersum est a quo creatum profecto creata unitas a create unitate omnino diuersa esse debuit et quasi opposita. Sed quia creatrix unitas non habet principium ne

que finem: nec permutationem: nec diuersitates. Ideo create unitati accidit multiplicitas: diuersitas et multabilitas: ita ut in quadam materia sit habens principium ut in generatis et finem: in quodam vero ut in creatis principium et finem: quia in quibusdam subiacet permutationi et corruptioni. In quibusdam enim materia est subtilis: simplex remota a contrarietate et separatione. perficitur autem ei unitas et unitur cum ea sicut hec et illa. Sicut non diuisibile in actu. sicut in celestibus corporibus in quibusdam unitas a materia inseparabilis est: et ideo carent sine quia perpetua sunt. In quibusdam vero materia fuerit spissa debilis et non adequatur eis unitas: sed debilitatur in uniuendo eorum essentiam. et ob hoc dissoluitur essentia eorum quia non retinetur ab unitate: sicut in generatis que habent principium et finem. Quanto enim unaqueque unitas propinquior fuerit prime et vere unitati. tanto materia formata per illam erit magis una et simplex: et econuerso: quanto remotior fuerit a prima unitate tanto erit multiplicior et compositior. et ob hoc unitas que duxit ad esse materiam intelligentie est magis una et simplex et non multiplex nec diuisibilis esset aliter: sed si diuisibilis est hoc si quidem accidentaliter est. et ideo hec unitas simplicior et magis una est omnibus unitatibus que ducunt ad esse ceteras substantias: eo quod immediate adheret prime unitati que creauit eam. Sed quia unitas subsistens in materia intelligentie est unitas simplicitatis: ideo necessario unitas subsistens in materia anime: quia infra eam est crescit et multiplicatur et accidit ei mutatio et diuersitas: et sic paulatim descendendo a superiori per unum gradum materie inferior unitas augetur: et multiplicatur quousque peruenietur ad materiam que subsistit quantitatem scilicet substantias huius que quia a prima unitate remotissima est: et propter spissitudinem grossitudinem sua opposita substantie superiori que est subtilis et simplex: quoniam illa est subiectum principij et initij unitatis. Et finis vero multum distat a principio quoniam finis non est dictus nisi defectus virtutis principij et terminis. Unde secundum descensum unitatis a superiore ad inferius fit degeneratio siue simplicitatis et minorationis sue virtutis ad similitudinemque que in ortu suo subtilis et clara nascitur: sed paulatim deorsum defluens in paludibus et stagnis inspissatur et obscuratur: sic paulatim variatur unitas propter varie materie que subsistit eam. Nam quia aliquid est materie spirituale et aliquid corporeale: ad eius purum et lucidum et aliquid eius spissum et obscurum: et hec propter quantitatem eius partes in aliquibus sunt rariores: ut in aere. In aliquibus vero strictiores ut in lapide. Ideo unaqueque res materie secundum gradum sue elongationis: a prima unitatis origine recipit unitatem: que dignior est ex sua aptitudine inde est quod videmus partes ignis nimis unitas simplices: et equales adeo quod forma eius videtur una non habens in se diuersitatem. Partes vero aeris et aque inuenimus magis diuersificatas et separatas: adeo quod partes eorum et unitates discerni possunt. In duris autem corporibus et spissis unitatis iam maior diuersitas et obscuritas. Quia igitur materia in supremis formata est intelligentie forma: et forma rationalis anime deinde postea forma anime sensibilis: deinde forma anime vegetabilis: deinde forma nature. Ad ultimum autem finis forma corporis: huius non accidit ex diuersitate virtutis agentis: sed ex aptitudine materiae suscipientis. forma enim

De duabus naturis christi

est q̄st̄ lūm̄e: eo q̄ sicut p̄ lūm̄e res videt̄: sic per for-
mā cognitio et scientia rei habet̄: nō per mām: sed h̄
lumen in quibusdā est clar̄: in quibusdā obscurius p̄
ut mām cui infundit̄ forma ē clarior et obscurior. Quo
enī mām fuerit sublimior sit subtilior et penetrat̄ tota
a lumine: et idē suba ipsa sapientior et perfectior: sicut
intelligentia et rōnalis aīa. Et econuerso quo mām fue-
rit inferior sit spissior et obscurior: et nō ita penetrat̄ a
lumine: quo mām magis descendit: sicut iā supradictum
est cōstringit̄ et spissat̄ et corpulentatur: et ptes ei⁹ me-
die p̄hibent vltimas p̄fecte penetraria lumine. Non
enī ē possibile ut tantū luminis penetret scd̄az q̄stū
primā: nec ad tertiā tantū luminis pueniat quātū ad
mediā: et sic paulatim dōec perueniet vsq̄ ad partes
māe īfīmā. Que q̄ remotissima ē a fonte luminis: lu-
mē debilitat̄ in illa: nec tñ h̄ sicut dictū est p̄ lumen
in se: sed p̄ multā debilitatē et obscuritatē māe in se.
Quēadmodū lumē solis cū admisceat̄ tenebroso aeri
non est illius virtutis cuius est admixtū claro aeri. v̄l
quēadmodū pānus alb⁹ tenuissim⁹ cū induitur a cor-
pore nigro occultat̄ candor ei⁹ p̄ abūdātiā nigredis-
nis. Vel quēadmodū si tres v̄l plures fenestre vitree
vna post aliam recte s̄ i aditū solis disponant̄ in ordi-
ne: constat siquē q̄ secūda min⁹ recipit luminis q̄ p̄
ma. et tertia minus q̄ secūda. Et sic vsq̄ ad vltimam
sit defect⁹ luminis: nō p̄ lūmē in se: sed p̄ elōgatio-
nē fenestre vitree a lumē: ita vt lumē forme vnitatis
q̄ infusum est māe descendēdo sit deb̄ et obscurū:
ita primū eius multū discrepet a medio: et mediū ab
vltio. et p̄ hāc diuersitatē formā vnitatis nō vno mō
sed pluribus dicitur aliqd ab vnitatis vni.

Capitulum secundum.

Num enī aliud est eētie simplicitate vni
vt de⁹. Aliud simpliciū cognitiōe vni: vt
angel⁹ et aīa. quoz vniq̄q̄z ē vni cōiunctio
ne māe et forme. Aliud ē p̄tinuitate vni vt
arbor et petra. Aliud ē p̄positione vni: vt ex multis ta-
bulis vna archa vel ex multis partibus vna domus
Alia dicuntur vni aggregatiōe: vt populus grex con-
geries lapidū vel aceruus tritici. Alia dicuntur p̄pōne
vni ut rector navis et gubernator ciuitatis dicuntur
vni similitudine officii. Alia dicuntur vni accidēte vt
diuersa subiecta eiusdē q̄litas dicunt vni in ea quali-
tate: sic nix et cign⁹ vni sūt albedie. Alia dicunt vni
numero vt diuersa accidētia q̄ eidē subiecto insūt di-
cuntur vni nūero. i. in nūerādo: vt h̄ dulce et h̄ ceru-
leū vel hoc longū vel h̄ latū. Alia dicunt vni rōne: s̄
hoc duobus modis: q̄ rōe p̄sortū vt ens intellectus et
res aliqd et vocabulū vni gen⁹: vel rōne vnius sacra-
mēti: vt spūs aqua et sanguis dicunt vni: alia dicunt
nā vni vt participatiōe sp̄i: plures hoīes vn⁹. Alia
dicuntur vni natiōe vel lingua: vt multi hoīes dicunt
vna gens vel vna trib⁹. Alia dicunt vni more: s̄ hoc
duobus modis vel q̄ s̄m consensū virtutis et dilectio-
nis: vt multitudinis credentiū erat cor vni et aīa. v̄l
s̄m consensum eiusdē vitij. plures hoīes dicuntur vni
vt q̄ adberet meretrici vni corp⁹ efficiē. Sic oīa vni-
tates appetūt: vt etiam ea multa sunt que vnum di-
ci volunt. Quēcūq̄ enim sunt idē q̄ sūt vt vera vni-
tate esse nitūtur aut eā similitudo nitūt. Quicquid
enī est vel est vni vel est plura: pluralitas at nō est
nisi ex aggregatiōe vnitatū q̄ vnitates si sunt disgre-
gate faciunt multitudinē. Si vō fuerint continue in
materia: faciūt magnitudinē. Quapp̄ inter vnitates
quāritatis discrete: et vnitates q̄st̄itatis cōtinue subsi-

stētis in mā nihil interest: q̄ ille disgregate sunt et il-
le cōtinue. Cōtinuū gen⁹ nō est nisi ex discreto: q̄ in-
tellect⁹ cōtinuitatis nō est in cōtinuo: nisi cōtinuatio
disgregator. Ac p̄ hoc necesse ē vt cōtinua q̄st̄itas
nō adueniat in suba nisi ex vnitatis. Qñ. n. partē q̄st̄i-
tatis signaueris necesse est vt sit vni vel plura. S̄
oīs pluralitas (vt dictū est) ex vnitatis ē. Vñ apte
datur itelligi: q̄ discrete et p̄tinue q̄st̄itatis radix vna
est: eo q̄ cōposita sūt ex vna re: et resoluūtur ad vni.
Et ē q̄ corporis partes quo magis fuerint sibi cōiun-
cte et constrictē ipm corpus erit spissius et magis quā-
tus vt lapidis et econuerso: quo magis fuerit ptes cor-
poris dissolute: et iure ipsum erit subtil⁹ et leui⁹ et mi-
nus quantū ut aer. Vlex est igit̄ q̄ continua q̄st̄itas
nō venit in subam: nisi ex p̄iunctiōe et p̄structiōe vni-
tatis in illa. Vnitas igit̄ est qua vnaqueq̄ res vna ē
et est id q̄ est. **E**xPLICIT tractat⁹ de vnitatis et vno.
Capitū Danlii Seuerini Boetij s̄ Eutychem et Me-
storiuz de duab⁹ naturis et vna p̄sona xp̄i libellus

Arie te quide; diuq; sustinui: vt de ea que
in cōuentu mota est: questiōe loqueremur
Sed quoniā et tu quo minus venires: occu-
patione distractus es: Et ego in crastinuz
constitutus negocijs implicabor: mando lit-
teris que corā loquendo seruauerā. Meministi. n. cuz
inconcilio legerē epistola: recitatus. Eutychemianos ex
duab⁹ naturis xp̄m consistere confiteri: i. duabus ne-
gare. Catholicos vero et ex duabus eū naturis consi-
stere: et i. duab⁹ eq̄liter credi. Lūi⁹ dicti nouitate p̄cul-
sus: hāc cōiunctiōnū: que ex duab⁹ naturis vel i. dua-
bus p̄sisterent: differentias inquirebā. multuz. s. refer-
re ratus nec inerti negligentia p̄tereundum. Qd
episcop⁹ scriptor ep̄le tāq̄ valde necessarius p̄terire
noluisset. Hic oēs apertā esse differētiā: nec quicq̄z i
eo eē caliginis confusumq̄z strepere. Nec vll⁹ i tanto
tumultu: qui leuiter attingeret questiōnē: nedū qui ex-
pediret inuentus est. Absederā ego ab eo: quē marie
itueri cupiebā: longius atq̄ ab eo: si situz sedentiū re-
corderis: auersus pluribusq̄z oppositis. nec si qdē cu-
perē: vultū nutūq̄z ei⁹ aspicere poterā. Ex quo mihi
aliqua eius darent̄ signa iudicij. Atq̄ ego quidem ni-
hil ceteris amplius afferebam: immo vō aliquid etiā
minus. Illā de re p̄posita eque nihil ceteris sentiebā
Minus vō quā ceteri ipse afferebā: false. s. scientie p̄-
sumptionē. Tuli egerime fateor: p̄pressusq̄z i doctorū
grege conticui. Metuens ne iure viderer insan⁹: si sa-
nus iter furiosos habere cōtenderē. Meditabar igit̄
de hinc oēs animo questiōnes. Nec deglutiebam qd
acceperā: sed frequentis cōsillii iteratiōe rumigabā.
Tandē igit̄ patuere pulsanti aīo fores: et veritas in-
uenta querēti oēs nebulas. Eutychemiani reclusit erro-
ris: Vnde mihi marie subit admirari: que nā hec i
doctoruz hoīuz eēt audacia qui insciētie vitij p̄sum-
ptionis atq̄ impudentie nube conentē obducere. Lū
nō modo sepe id quod proponatur inorent: verum in
huiusmodi contentiōibus ne id quidem quod ipsi lo-
quantur intelligant: quasi non deterior fiat in sciētie
causa: dum tegitur. sed ab illis ad te transeo cui hoc
quantulumcūq̄z est. examinandum prius perpendē-
dumq̄z transmittē. Quod si recte se habere pronūcia-
ueris: peto vt mei nominis hoc quoq̄z iſeras chartis.
sin vero vel minuendum aliquid vel addendum vel
liqua mutatione variandum est. Id quoq̄z postulo re-
mitti meis exemplarib⁹: ita vt ad te reuertat̄ trāscri-
bendus. Que vbi ad calcē ducta p̄siterit: tū demū
eius

eius cuius soleo iudicio cēsenda transmittā. Sed quā
semel res a collocatione transfertur ad stilū: prius ex
tremi sibiq; contrarii Nestorii atq; Eutychis sumoue
antur errores. Post vō adiuuāte deo xpiane medie
tate fidei tēperabo. Quā vō in tota qōne cōtrarium
sibi met hereseon. De psonis dubitatur atq; naturā
hec primitus differentiis segreganda. Nā igitur aut
de solis corporibus aut de solis predicat substantiis:
Idest corporeis et incorporeis: aut de oibus reb⁹ que
quocunq; mō esse dicuntur. Cū igitur tribus modis nā
dici possit: tribus modis sine dubio definienda ē. Nā
si de oibus rebus nām dici placet: talis definitio da
bit. q̄ res oēs q̄ sunt possit includere: erit ergo hmoi.
Nā est earū rez que cū sint: quoquomō intellectu ca
pi possunt. In hac igitur definitione et accidētia et sube
definiuntur. Nec enī oīa intellectu capi possunt. Addi
tum vō quoquomodo: quā de⁹ et mā integro pfecto
q; intellectu intelligi nō possunt: sed aliquo tm mō ce
teraz rerum priuatione capiunt. Idcirco vō adiunxi
mus que cū sint: quā et ipsum nihil significat aliqd h
nō nāz. Neq; enī qd sit aliqd: sed potius si cē signifi
cat. Oīs vō nā est. Et si de oibus quidez rebus nām
dici placet: hec sit nature definitio: quā superi⁹ ppo
suimus. Sin vō de solis substantiis nā dicat: quā sub
stantie oēs aut corporee sunt: aut incorporee. Dabi
mus definitionē nāe substantias significanti hmoi.
Natura est qd facere vel quod pati possit. Idati qui
dem ac facere vt oīa corporea atq; corporeozū ala.
Nec enim in corpore et a corpore et facit et patitur. fa
cere vō tātum vt deus: ceteraq; diuina. Habes igitur
definitōez eius quoq; significationis nature: que
tātū substantiis applicabitur. Qua i re substantie quo
q; est reddita definitio. Nā si oēm nām subam mōstrat
cū nām descripsimus: substantie quoq; reddita est de
scriptio. Qd si nature nomē relictis incorporeis sub
stantiis ad corporales vsq; contrahit: vt corporee tā
tū sube naturam habere videant: sicut Aristoteles ce
teriq; eiusmōdi et multimode philosophie sectatores
putant. Definiemus eā vt hū etiam: qui nām nō nisi
in corporibus esse posuerunt. Est autem ei⁹ definitio
hoc mō. Nā est per se motus principium: motus pn
cipiū dixi: hoc est. Quā corpus oē hz propriū motū:
vt ignis sursum: terra deorsum. Itē qd per se princi
pium mot⁹ naturā esse proposui: et si per accidēs: tale
est quā lectum quoq; ligneū deorsum ferri necesse ē:
sed deorsus per accidens fertur. Idcirco enī qz lignū
est: qd est terra: pondere et gravitate deducit. Mō. n.
qz lectus est deorsum cadit: sed qz terra est. i. qz terre
contigit vt lectus esset. Vt sit ut lignū nāliter esse di
camus: lectū vō artificialiter. Est etiam alia significa
tio nature p quā dicimus diuersas eē nām auri atq;
argenti: in hoc proprietate rez monstrare cupiētes.
Que significatio nāe definitur hoc mō. Nā est vnā
quāq; re iformās specifica differētia. Cū igitur tot mo
dis vō dicat vel definiat nā. Tā catholici quā Nesto
rius fm vltimā definitionē duas in xpo nās esse con
stituūt. Neq; enī easdem in deū atq; hoīem differen
tias conuenire. Sed de persona maxime dubitari p̄t
que nā definitio possit aptari. Si enim oīs hz natura
personam: indissolubilis nodus est. Que nā inter na
turas personāq; possit esse discretio. Aut si non equa
tur persona nature: sed infra terminū spaciūq; nāe p
sona subsistit. Difficile dictu est: ad quas vsq; nās p
sona perueniat: idest quas naturas conueniat habere
personā. quas a psona vocabulo segregari. Nā illud

quidē manifestū est personam subiectam esse nature
nec preter naturā personam posse predicari. Vestigā
da sunt igitur hec inquirētibus hoc mō. Quā preter
nām nō potest esse persona. Quā que nature alie sūt
sube. alie accidentes: et videmus psonā in accidētib⁹
non posse constitui. Quis enim dicat vllam albedinis
vel nigredinis vel magnitudinis esse personam: Res
linquit ergo vt personam in substantiis dici conueniat
sed substantiarum alie sunt corporee: alie incorporee
Corporearum vō alie sunt viuentes: alie minime. Vi
uentiaz alie sunt sensibiles: alie minime. Sensibiliū
alie rationales: alie irracionales. Rationaliū vō alia
est imutabilis atq; impassibilis per nām: vt de⁹: alia
per creationem mutabilis atq; passibilis: nisi impassi
bilis gratia substantie ad impassibilitatis firmitudinē
mutet: vt angelorum atq; aīe. Ex quibus oibus neq;
in nō viuentibus corporibus personā posse dici mā
festū est. Nullus enim lapidis vllā dicit esse personā.
Neq; rursus eoz viuentium que sensu carent. Neq;
enim vlla psona est arboris: neq; vō eius que intelles
ctu ac rōe deseritur. Nulla enī est psona equi vel bo
uis: ceterozūq; animalium: que muta ac sine ratiōe
vitam solis sensib⁹ degunt. At hoīs dicim⁹ eē psonā
dicimus dei: dicimus angeli. Rursus substantiarum
alie sūt vles: alie particulares. Vles sūt. que de singu
lis predicatur: vt hō: aīal: lapis: lignū: ceteraq; hmoi
que vel genera vel spēs sunt. Nā et hō de singulis ho
minibus: et aīal de singulis aīalib⁹: lapisq; ac lignum
de singulis lapidibus ac lignis dicuntur. Particularia
vō sunt: que de aliis minime pdicant: vt Licero: pla
to: hoc es vti hec Achillis statua facta est. Lignū hoc
vnde hec mensa composita est. Sed in his oibus nul
quā in vlibus persona dici potest: sed in singularib⁹
tm atq; in indiuiduis: Aīalis enī vel gūalis hoīs nul
la persona ē: Sed vel Liceronis vel Platonis vel sin
gularū indiuiduozū psona singule nūcupant. Quocir
ca si persona in solis substantiis est atq; in his rōnali
bus: subaq; oīs nā est: Nec in vniuersalibus h in ldi
uiduis pstat: reperta est psona definitio: nature rōna
bilis indiuidua substantia. sed nos hec definitione eā
quā greci ἡπὸσ τὰσ ἰνὰ dicūt terminauim⁹. nomē. n.
pstone videtur aliunde traductum. Ex his. i. perso
nis q̄ in comediis tragediisq; eos quoz interest ho
minel representabant. Idcirco vō dicta ē a psonā
do circumflexa penultima. Quod si acuat antepenultima
aptissime a sono dicta videbit. Idcirco aut a sono qz
concauitate ipsa maior necesse ē voluatur son⁹ greci
quoq; has psonas prosopa vocāt ab eo qd psonāt in
facie atq; aī oculos obtegāt vultū πᾶρὰ τοῦ πρὸσ
τὰσ ὀφθαλμοῦ τῶσ τᾶσ sed quā personis inductis his
striones indiuiduos homines: quoz itererat: i trage
dia vel comedia (vt dictū est) representabāt. i. Medeu
bam vel Medea vel simonem vel Chremetē. Idcirco
ceteros quoq; homines: quoz certa p sui forma eēt
agnitio: et latini personas et Greci prosopa nuncupaue
runt. Longe vero illi signatius nāe rationabilis indi
uiduā substantiā ὑπὸσ τὰσ εἶος nomie uocauere. nos
vero per inopiā significantiū vocū translaticiā retis
nuim⁹ nuncupationē eā: quā illi ὑπὸσ τὰσ ἰνὰ dicunt
psonā vocātes: s; pitior grecia sermonum ὑπὸσ τὰ
σ ἰνὰ vocat indiuiduā subsistētia: atq; vti greca vtar
oratione in rebus: q̄ a grecis agitate latia iterptatio
ne trāslate sūt. αἰουσιαιεν. μεν τοιοσ καθολικοιοσ
εἰναι λιναν τᾶσ: ἐν δὲ τοιοσ κατὰ. μεροσ. μο
σιοσ ὑπὸσ τὰσ ἰνὰ Idest eēntie in vlibus quidē esse

Libellus

possunt: in solis vero individuis et particularibus substantiis Intellectus enim uniuersalius rerum et particularibus sumptus est Quocirca cum ipse substantie in uniuersalibus quidem sint: in particularibus vero capiant substantiam: iure subas particulariter substantes utrosque Τας εἰς appellauerunt. Neque enim pensius subtiliusque ituenti idem videbitur esse substantia quod substantia. nam quod greci οὐσίωσιν vel οὐσίως Ται dicunt: id nos substantiam vel subsistere appellamus. Quod vero illi ὑποστανῆσιν vel ὑφῆστανῆσιν ad nos substantiam vel substare interpretamur. Subsistit enim quod ipse accidentibus ut possit esse non indiget. Substat autem id quod aliis accidentibus subiectum quoddam: ut esse valeant: subministrat. Sub illis enim stat: dum subiectum est accidentibus. itaque genera vel species subsistunt tantum: neque enim accidentia generibus speciebusue contingunt. Individua vero non modo subsistunt. Illa neque ipsa indigent accidentibus: ut sint. Informata enim sunt ias propriis et specificis differentiis: et accidentibus ut esse possint: ministrant: dum sunt scilicet subiecta: quocirca εἰσὶν αὐτῶν οὐσίως Ται vero substare intelligitur. neque enim uerborum inops grecis: ut. M. Tulli⁹ alludit: sed eentiam substantiam personam totidem uerbis reddit. Essentiam quidem οὐσίαν Substantiam vero οὐσίωσιν. Substantiam ὑποστανῆσιν. Personam πρῶσ ὄντων appellans. ideo autem ὑποστανῆσιν greci individuas substantias uocauerunt: quoniam ceteris subsunt. Et quibusdam quasi accidentibus supposite subiecteque sunt. Atque ideo circo nos quoque eas substantias nuncupamus quasi suppositas: quas ὑποστανῆσιν. Licet etiam propria nuncupent easdem substantias: possumus nos quoque nuncupare personas. Idem est igitur οὐσία esse quod eentia. Idem οὐσίωσιν quod substantiam. Idem ὑποστανῆσιν quod substantiam. Idem πρῶσ ὄντων quod personam. Quare autem de irrationalibus animalibus greci ὑποστανῆσιν non dicat. si cut nos de eisdem nomine substantie predicamus. hec ratio est: quoniam nomen hoc melioris applicatum est. ut aliqua id quod est excellenter tam et si non descriptione nature sim id quod ὑφῆστανῆσιν atque substare est: at certe ὑποστανῆσιν vel substantie uocabulis discerneretur. Est igitur et uobis quidem essentia id est οὐσία et substantia: id est οὐσίωσιν. Et ὑποστανῆσιν. i. substantia. Et persona. i. persona. οὐσία quidem atque essentia: quoniam est οὐσίωσιν εἰς uero atque substantia: quoniam in nullo subiecto est. ὑποστανῆσιν uero atque substantia quoniam subest ceteris que substantie non sunt id est οὐσῶσιν πρῶσ ὄντων atque persona: quoniam est rationale individuum. Deus quoque et οὐσία est et essentia. Est enim et maxime ipse est: a quo omnia esse proficiscitur. Est ὑποστανῆσιν id est substantia. Subsistit enim nullo indigens. Unde etiam dicimus unam esse οὐσίαν vel οὐσίωσιν. i. eentiam vel substantiam deitatis. Sed tres οὐσίωσιν id est tres personas. Et quidem sim hunc modum dicere unam trinitatis eentiam tres substantias tresque personas. nisi enim tres in deo substantias ecclesiasticus loquendi usus excluderet: uideretur iccirco de deo dici substantia. Non quod ipse ceteris rebus quasi subiectum supponeret. sed quod idem omnibus uti preesset: ita et quasi principius subesset rebus: dum eis omnibus οὐσίωσιν vel subsistere subministrat. Sed hec omnia iccirco sunt dicta: ut differentia nature atque persone. i. οὐσίας atque ὑποστανῆσιν monstraremus. Quo uero nomine unumquodque oporteat appellari ecclesiastice sit locutionis arbitrium. Hoc inter se constat quod inter naturam personamque differri potest. Quoniam natura est cuiuslibet substantie specifi-

cata proprietas persona uero rationalis nature individua subsistentia. Idem in christo Nestorius duplicem esse constituit: eo. s. traductis errore: quod putauerit in omnibus naturis dici posse personam. Hoc enim presumptio: quoniam in christo duplicem naturam esse censebat: duplicem quoque personam esse confessus est. Qua in re eum falsum esse euz definitio superius dicta conuincat. Tu hec argumentatio euidenter eius declarauit errorem: si enim non est christi una persona: duasque naturas esse manifestum est hominis. s. atque dei. Nec tam erit insipiens quisquam. ut qui utram earum a ratione seungat. Sequitur ut due uideantur esse persone. Est enim persona (ut dictum est) nature rationalis individua subsistentia: que est igitur facta hominis deique coniunctio. Illud ita quasi euz duo corpora sibi met apponuntur: ut tantum locis iuncta sint: et nihil in alterum ex alterius qualitate pueniat. Quem coniunctionis greci modum κατὰ πρῶσ ὄντων in uocant sed si ita diuinitas humanitati coniuncta est nihil horum ex utrisque confectum est: ac per hoc nihil est christus. Illo enim quippe ipsum unum quiddam significat singularitate uocabuli. At si duabus personis manentibus ea coniunctio qualem superius diximus: facta est nature: unum ex duobus effici nihil potuit. Oino enim ex duabus personis nihil unum fieri potest. Nihil igitur unum sim. nestorium christus est: ac per hoc oino nihil. Quod enim non est unum. nec esse oino potest. Esse enim atque unum conuertitur. Et quodcumque unum est: est etiam ea que ex pluribus coniunguntur: ut acruus chorus: unum tamen sunt: sed esse christum manifeste ac ueraciter confitemur. Unum igitur esse dicimus christum quod si ita est unum quoque christi sine dubitatione personam esse necesse est. nam si due persone essent: unus esse non posset. Duos uero esse christos nihil est aliud nisi precipitate mentis insania. Cur enim oino duos audeat christos uocare unum hominem: alium deum: Uel cur eum qui deus est christum uocat: si eum quoque homo est christum est appellaturus. Cum nihil simile nihil habeant ex copulatione coniunctum: cur simili nomine diuersissimis abutatur naturis: cum si christum definire cogitur utrisque (ut ipse dicit) christis non possit unam definitionis adhibere subam. si enim dei atque hominis diuersa substantia est: unumque in utrisque christi nomen: nec diuersarum coniunctio substantiarum unam creditur fecisse personam: equiuocum nomen est christi: et nulla potest definitione concludi. Quibus autem unumque scripturis nomen christi geminat: Quid uero noui per aduentum saluatoris effectum est. nam catholicis et fidei ueritas et raritas miraculi constat. Quam enim magnam est: quamque nouum: quod semel: nec ullo alio seculo possit euenire: ut ei quod solus est deus. nam cum humana que ab eo erat diuersissima conueniret: atque ita ex distinctis naturis una fieret copulatione persone. Secundum nestorii uero sententiam quod contingit noui: seruat inquit proprias humanitas diuinitasque personas. Quod enim non fuit diuinitas propria: humanitasque persona: Quod uero non erit: uel quod amplius in Jesu generatione contingit: quam in cuiuslibet alterius. Si discretis utrisque personis discrete et fuerit nature. Ita enim personis manentibus illic nulla naturarum potuit esse coniunctio: ut in quolibet homine: cuius cum propria persona subsistat: nulla est ei excellentissime sube coniuncta diuinitas: sed fortasse Jesus id est personam hominis iccirco christus uocet: quoniam per eam mira quedam sit operata diuinitas. Esto uero deum ipsum christi appellatione cur uocet. Cur uero non elementa quoque ipsa simili audeat appellare uocabulo per que

que deus mira quedam quotidianis motibus operatur. An quia irrationabiles substantie non possunt habere personam: que christi vocabulum recipere possint. Nonne in sanctis hominibus ac pietate conspicuis aperte diuinitatis actus agnoscitur: nihil enim intererit: cur non sanctos quoque viros eadem appellatione dignetur: si in assumptione humanitatis: non est una ex coniunctione persona. Sed dicat forsitan: illos quoque christos vocari: fateor: sed ad imaginem veri christi. Quod si nulla ex homine atque deo una persona coniuncta est. Oes ita veros christos arbitramur: ut hanc quae ex virgine genita creditur. Nulla quippe in hoc adunata persona est ex deo atque hominis copulatione. Sicut nec in eis quae dei spiritu de venturo christo predicabatur. Propter quod etiam ipsi quoque appellati sunt christi. Iam vero sequitur: ut personis manentibus nullo modo a diuinitate humanitas credatur assumpta. Omnino enim disiuncta sunt: que eque personis naturalibus separantur: proinde inquam disiuncta sunt. Nec magis inter se homines bouesque disiuncti: quam diuinitas in christo humanitasque discreta est: si mansere personae. Homines quippe ac boues una animalis communitate iunguntur. Est enim illis unum genus communis substantiae: eademque in unitatis collectione natura. Deo vero atque homini quid non erit diuersa ratioe disiectum: si sub diuersitate nature personarum quoque credatur mansisse discretio: Non est igitur saluatum genus humanum: nulla in nos salus christi in generatione processit. Tot prophetarum scripture populam illusere credentes. Ois veteris testamenti spernat auctoritas: per quam salus mundo christi generatione promittitur. non autem prouenisse manifestum est: si eadem in persona est: que in natura diuersitas. Eundem quippe saluum fecit: quem creditur assumpsisse. nulla vero intelligi assumptio potest: si manet eque naturae personaeque discretio. Igitur qui assumi manente persona non potuit: iure non videbitur per christi generationem potuisse saluari. non est igitur per generationem christi hominum saluata natura: quod credi nefas est. Sed quae quae permulta sint que hunc sensum impugnare valeant atque perfringere. De argumentorum copia tamen hec interim libasse sufficiant. Transendum quippe est ad Eutychen: qui cum a veterum orbitis esset euagatus in contrarium cucurrit errorem. Afferens tantum abesse: ut in christo gemina persona credatur: ut ne naturam quidem in eo duplicem oporteat consistere. Ita quippe esse assumptam hominem: ut ea sit adunatio facta cum deo: ut natura humana non manserit. Huius error ex eodem quo nestorii fonte prolabitur: nam sicut: nestorius arbitratus non posse esse naturam duplicem: quin persona fieret duplex: atque id cum in christo naturam duplicem consistere: duplicem credidit esse personas. Ita quoque Eutyches non putauit naturam duplicem esse sine duplicatione personae. Et cum non consideret duplicem esse personam: arbitratus est consequens: ut una videretur esse natura. Ita quoque nestorius recte tenens duplicem in christo esse naturam sacrilege consistit duas esse personas. Eutyches vero recte tenens unam esse personam: impie credit unam quoque esse naturam. Qui conuictus euidentia re: quod quidem manifestum est aliam naturam esse hominis aliam dei. Aut duas se consistere in christo naturas ante adunationem: unam vero post adunationem. Que sententia non aperte quod vult eloquitur: ut tamen eius dementia perscrutemur. Adunatio hec aut tempore generationis facta est. aut tempore resurrectionis. Sed si tempore generationis facta est: videtur putare et ante generationem fuisse humanam carnem non a maria sumptam: sed aliquo modo alio preparata. Mariam vero

virginem appositam: ex qua caro nasceretur: que ab ea sumpta non esset. Illam vero carnem que ante fuerit esse et diuisam atque a diuinitatis substantia separatas. Quis ex virgine natus est: adunatum esse deo: ut una videretur esse facta natura: vel si hec eius sententia non est: illa esse poterit dicentis. Duas ante adunationem: unam post adunationem. si adunatio generatione perfecta est. ut corpus quidem a maria sumptum: sed antequam sumeret diuersam deitatis diuinitatisque fuisse naturam sumpta vero unam factam atque in diuinitatis cessasse substantiam. Quod si hanc adunationem non putat generatione sed resurrectione factam. Rursus id duobus fieri arbitratum modis. Aut enim genito christo et non assumente deo Maria corpus: aut assumente ab eadem carnem usque dum resurgeret quidem duas esse naturas post resurrectionem unam factam. De quibus illud disiectum nascitur: quod interrogabimus hoc modo. natus ex maria christus: aut ab ea carnem humanam traxit: aut minime: si non consistit ex ea traxisse: dicat quo homine indutus aduenit. Utrum ne eo qui deciderat preuaricatione peccati. an alio: Si eo de cuius semine ductus est homo: quem vestita diuinitas est. nam si ex semine abrahe atque dauid: et postremo marie non fuit caro illa qua natus est. Ostendat ex cuius hominis sit carne deriuat. Quam post primum hominem caro omnis humana ex humana carne deducitur. Sed si quem dixerit hominem: a quo generatione sumpta sit saluatoris preter mariam virginem: et ipse errore confundetur: et ascribere mendacii notam sume diuinitati illusus ipse videbitur. Quod si quidem abrahe atque dauid promittitur in sanctis diuinationibus ut ex eorum semine totum mundo salus oriatur. Cum presertim si humana caro sumpta est: non ab alio sumi poterit: nisi si unde et perebatur. Si igitur a maria non est sumpta corpus humanum: sed a quolibet alio: per mariam tamen est per creatum quod fuerat preuaricatione corruptum: superius dicto repellit argumentum. Quod si non eo homine christus indutus est: quod pro peccati pena sustinuerat mortem. Illud eueniet ex nullius hominis semine talem potuisse nasci: qui fuerit sine originalis peccati. Ex nullo igitur talis sumpta est caro: unde fit ut nouiter videatur esse formata. Sed hec aut ita hominum visa est oculis: ut humanum putaretur corpus: quod re vera non esset humanum quippe quod nulli originali subiaceret pene. Aut noua quedam vera nec pene peccati subiaccens originalis ad tempus hominis natura formata est. si vero hominis corpus non fuit: aperte arguitur mentita diuinitas: que ostenderet hominibus corpus. Quod cum verum non esset tum fallerentur hi qui verum esse arbitrarentur. At si noua veraque non ex homine sumpta caro formata est. Quo tanta transgressio generationis: ubi ambitus passionis. Ego quippe ne in homine quidem non stulte fieri puto quod inutiliter factus est. Ad quam vero utilitatem facta probabitur tanta humilitas diuinitatis. Si homo qui perit generatione a passione christi saluatus non est: quoniam negatur assumptus. Rursus igitur sicut ab eodem nestorii fonte Eutychis error principium sumpsit: ita ad eundem finem relabitur. Ut secundum Eutychen quoque non sit saluatum genus humanum. Quoniam non is qui eger esset et saluatione curaque egeret: assumptus est. Traxisse autem hanc sententiam videtur. si tamen huius erroris fuit. ut crederet non fuisse corpus christi vere ex homine sed extra atque a deo in celo formatum: quoniam cum eo in celum creditur ascendisse. Quod exemplum continet tale. non ascendit in celum nisi qui de celo descendit. Sed

Libellus

satis de ea parte dictū videt: si corpus quod xps ex-
cepit: ex maria non credatur assumptū: si vō assum-
ptū est ex Maria neqz permansit perfecta hūana di-
uinaqz nā: id tribus effci potuit modis. Aut enī diui-
nitas in humanitatē translata est: aut humanitas in
diuinitatē: aut vtraqz in se ita tēperate sunt atqz com-
mixte: vt neutra substātia propriam formā teneret.
Sed si diuinitas in humanitatē translata est. factum
est: qd credi nefas est: vt hūanitate inmutabili sba per-
manente diuinitas verteret. Et quod passibile atqz
mutabile nāliter existeret: id inmutabile permaneret.
Qd vō inmutabile atqz impassibile nāliter creditur:
id in rem mutabilem verteretur. Hoc igit fieri nul-
la ratione contingit: sed humana forsitan nā in deita-
tem videatur esse conuersa: hoc vō qui fieri potest:
diuinitas in gnatione christi z humanam aīam susce-
pit z corpus. Non enim omnis res in rem omnē ver-
ti ac transmutari pōt. Mā cū substantiarum alie sint
corporee: alie incorporee: neqz corporea in incorporea
neqz incorporea in eā que corpus est: mutari potest.
Nec vō incorporea in se inuicē formas proprias mu-
tāt. Sola enim mutari transformariqz in se possunt
que hnt vni⁹ materie cōe subiectū. Nec hec oīa s; ea
q̄ in se facere z pati possūt. Id vō pbat hoc mō. Ne-
qz enī potest es in lapidē pmutari: nec vō idē es in
herbā. Nec qdlibet aliud corpus in qdlibet aliud trā-
sfigurari potest. Nisi z eadem sit mā rebū in se trā-
seūtū: z a se z facere z pati possint: vt cum vinū atqz
aqua miscent: vtraqz sunt alia: que actū sibi passionē
qz cōmunicent. Potest enim que qualitas a vini q̄
litate aliquid pati. Potest item vini ab aque qualita-
te aliquid pati. Atqz iccirco si multū quidez fuerit aq̄
vini vō paululum: nō dicūt imixta: sed alterū alteri⁹
qualitate corumpitur. Si quis enim vinum fun-
dat in mare non mixtus est mari vinum sed in mare
corruptum. Ic circo quoniam qualitas aque multi-
tudine sui corporis nihil passa est a qualitate vini: s;
potius in seipsam vini qualitātē propria multitudine
cōmutauit. Si vō sint mediocres: sibiqz equales: vel
paulo inaequales nature: q̄ a se facere z pati possunt
ille miscentur: z mediocrib⁹ inter se qualitātibus tē-
panē. Atqz hec qdē incorporibus neqz his oībus sed
tū que a se (vt dictū ē) z facere z pati possūt: cōmu-
ni atqz eadem mā subiecta. Oē enim corpus qd in ge-
neratione z corruptione subsistit: cōmunem videtur
habere mā: sed non oē ab omni vel in oī vel facere
aliquid vel pati potest. Corpora vō in incorporea nulla
ratione poterunt permutari. Quoniam nulla cōmuni
materia subiecta participant. Que susceptis qualita-
tibus in alterutrā permutetur. Oīs enī natura incor-
poree sube nullo materie nitit fundamēto. Nullū vō
corpus est: cui non sit materia subiecta. Quod cū ita
sit: cūqz ne ea qdē que cōmunē materiā nāliter hnt:
i se transeāt: nisi illis adsit potestas in se z a se facien-
di ac patiendi. Multo magis i se nō permutabūt: qb⁹
non mō cōmunis materia non est: s; cū alia res mate-
rie fundamento nititur ut corpus. Alia oīno māe sub-
iecto non egeat vt incorporeū. Non igit fieri potest
vt corp⁹ i incorporealē spēm pmutet. Nec vō fieri pōt:
vt incorporealia in sese cōmixtione aliqua pmutent.
Quoz enī cōmūis nulla materia ē: nec i se verti: nec
pmutari queūt. Nulla aut est incorporealib⁹ mā reb⁹
non poterunt in se igitur inuicem permutari. S; aīa
z deus incorporee substantie recte credantur. Non ē
igitur humana aīa in diuinitatem: a qua assumpta ē

permutata. Qd si neqz corpus neqz aīa in diuinitatē
potuit verti: nullo mō fieri potuit: vt humanitas con-
uerteret in deū. Multo magis vō credi pōt vt vtra-
qz in sese confunderet: qm̄ neqz incorporealitas tran-
sire ad corp⁹ pōt: neqz rursus econuerso corpus ad incor-
porealitatē: qm̄ quidez nulla his materia subiecta cō-
munis est: que alterutris substantiaz qualitātibus p-
mutetur. At ita aiunt. Ex duabus quidē naturis chri-
stum cōsistere: in duabus vō minime. Hoc. s; intendē-
tes: qm̄ qd ex duabus consistit: ita vnū fieri pōt: vt il-
la ex qbus dī constare nō maneant: veluti cū mel aq̄
psūdū neutz māet: s; alterz alteri⁹ copulatōe coru-
ptū qdā tertiu fecit. ita illd qdē quod ex melle atqz
aqua tertiu sit: constare ex vtrisque dī: in vtrisque vō
negatur. Non enī poterit in vtrisque constare. qm̄ vtrū-
qz nā non permanet. Ex vtrisque constare potest: licet
ea ex quibus cōiungitur: alterutra qualitate corrupta
sint. in vtrisque vō hmoi psistere nō poterit: qm̄ ea q̄ in
se transfusa sunt non manent: ac non sunt vtraqz: in q-
bus constare videatur: cum ex vtrisque constent in se
inuicē qualitātuz mutatione transfusis. Catholici vō
vtrumqz rōnabiliter consistuntur. Mā z ex vtrisque cō-
sistere: sed id q̄ ratione dicat paulo posterius explica-
bo. Nunc illud manifestum est conuictas eē Eutiches
sententiā: eo nomine: qd cum tribus modis fieri pos-
sit: vt ex duab⁹ naturis vt subsistat: vna aut diuinitas
in humanitatē translata sit: aut humanitas in diuini-
tatem: aut vtraqz permixta sint. Nullum horū modū
fieri potuisse superius dicta argumētatiōe declarāt.
Restat vt quēadmodū catholica fides dicat z i vtris-
qz naturis xps z ex vtrisque psistere doceam⁹. ex vtris-
qz naturis aliqd cōsistere duo significat: vnū qdē cuz
ita dicim⁹ aliquid ex duab⁹ naturis iungi: sicut ex mel-
le atqz aqua. Id at ē vt ex quolibet mō cōfusus vel si
vna vertatur in alterā: vel si vtraqz in se misceant in
uicem: nullo mō tñ vtraqz premaneant: secundum hūc
modū Eutiches ait ex vtrisque naturis xpm̄ consistere.
Alter vō modus ex vtrisque consistendi. qd ita ex dua-
bus iunctū ē: vt illa tñ ex qb⁹ iunctuz eē dī maneāt.
Nec in alterutra vertant: vt cuz dicim⁹ coronā ex au-
ro gemisqz psistat: hic neqz aux i gemas trāslatus
est: neqz in aux gēma puerla: s; vtraqz pmanēt: nec
formā ppar dereliquit. Talia ergo ex aliqb⁹ psistat
z in his cōstare dicim⁹: in qbus consistere predicāt.
Tunc enī possumus dicere coronā gemis auroqz cō-
sistere. Sunt enī gēme atqz auruz in qb⁹ corona cōfi-
stat. Mā in priore mō nō ē mel atqz aqua: in qb⁹ illud
qd ex vtrisque iungit cōstet. Cuz igit vtraqz manere
naturas in christo fides catholica cōstetur. pfectas
qz eadem psistere: nec alterā in alterā trāsmutari
iure dicit. Et i vtrisque naturis christum: z ex vtrisque
consistere. In vtrisque quidem qz manent vtraqz. Ex
vtrisque vō qz vtrarumqz adunatiōe manentuz vna
persona sit christi. Non autē hūc eaz significationē ex
vtrisque naturis christuz iunctuz eē. fides catholica te-
net: s; quā Eutiches pronunciat. Nam ille talem si-
gnificationē coniunctionis ex vtraqz nā sumit. Ut nō
cōstet in vtrisque psistere: neqz enī vtraqz manere.
Catholicus vō eā significationē ex vtrisque consisten-
di sumit: que illi sit proxima: eāqz psuet: q̄ i vtrisque
consistere consistet: equiuocus igit ex vtrisque consistere
ac potius ap̄hiboluz z gemia significationē diuersa s;
signans: vna qdē significatione non manere substan-
tias ex qbus illud qd copulatum est dicatur esse con-
iunctum. Aliomodo significans ita vtrisque cōiunctuz.
vt vtraqz

vt: vtraque permaneat. Hoc igitur expedito equiuocatio-
nis atque ambiguitatis nodo nihil est ultra quod possit op-
poni quin id sit quod firma veraque fides catholica conti-
net eundem christum hominem esse perfectum: eundem deum eundem-
que qui homo sit perfectus atque deus. Unum esse deum ac dei
filium: nec quatermitate trinitatis astrui: dum homo addit sus-
cepta perfectum deum: sed vnam eandemque personam numerum
trinitatis explere. Ut cum humanitas passa sit: deus tamen
passus esse dicatur. In quo ipsa deitas humanitas facta
sit: sed quod a deitate fuerit assumpta. Item quod homo est dei
filius appellatur: non suba diuinitatis sed humanitatis
Que tamen diuinitati naturali unitate coniuncta est. Et cum
hec ita intelligentia discernantur permisceanturque: tamen
vnus idemque et homo perfectus sit et deus. Deus quidem quod
ipse sit ex patris suba genitus: homo vero quod ex maria sit
virgine procreatus. Itemque quod homo deus: eo quod a deo fue-
rit assumptus: et qui deus homo: quoniam vestitus homine sit. cum
quod in eadem persona aliud sit diuinitas: quod suscepit: aliud
quod suscepit humanitas: idem tamen deus atque homo est. Nam si
hominem intelligas: idem homo est atque deus. Quoniam homo ex natura
deus assumptione: si vero deum intelligas idem deus est atque
homo: quoniam deus est natura: homo assumptione: fitque in eo gemina
natura: geminaque suba: quoniam homo deus vnaque persona: quoniam idem
homo atque deus: mediaque est hec inter duas hereses via
Sicut virtutes quoque medium tenent. Ovis enim virtus in
medio rex decore locata consistit. Siquidem vel ultra vel
infra quam oportuerit fiat: a virtute discedit. In media ta-
te igitur virtus tenet. Quocirca si quatuor hec neque ultra
esse possunt: vt in christo aut due nature sint: dueque persone
vt nestorius ait: aut vna persona vnaque natura: vt Eutyches
ait: aut due nature sunt vna persona: vt catholica fides credit
aut vna natura dueque persone. Licetque duas quidem naturas duas-
que personas in ea: que contra Nestorium dicta est: respon-
sione conuincerimus. Vnam vero personam vnaque naturam esse
non posse Eutyches prepedente monstrauimus. Neque tamen
tam amens quisquam buculis extitit: vt vnam in eo naturam
crederet sed geminas esse personas. Restat vt ea sit
vera: quam fides catholica pronunciat: geminam subam sed
vnam esse personam. Quia vero paulo ante diximus Eu-
tychen confiteri duas quidem in christo ante aduentionem
naturas. Vnam vero post aduentionem. Licetque hunc errorem
duplicem interpretamur. celare sententiam: vt hec adu-
natio aut generatione fieret: cum ex maria corpore hominis mi-
nime sumeret: aut sumptum quidem ex maria per resurre-
ctionem fieret aduatio. De vtriusque quidem partibus idonee
(vt arbitror) disputatum est. Cuiusmodi querendum est quomo-
do fieri potuerit vt due nature in vna subam miscerentur
Verum tamen est et nunc et alia questio: que ab his inferri
potest: qui corpus humanum ex maria sumptum esse non
credunt. Sed alias fuisse sequestratum preparatumque quod
in aduentione ex marie utero gigni ac perferri videre-
tur. Aiunt enim si ex homine sumptum est corpus: homo vero omnis
ex propria preuentione: non solum peccato et morte tene-
batur: verum etiam affectibus peccatorum erat implicatus.
Eaque illi fuit pena peccati: vt cum morte teneretur ob-
strictus. Tamen esset reus etiam voluntate peccandi. Cur
in christo neque peccatum fuit neque peccandi vlla voluntas.
Et omnino hanc animaduertendam dubitationem talis questio.
Si enim ex carne humana christi corpus assumptum est: du-
bitari potest: que nam caro hec que assumpta sit: esse
videatur. Eum quippe saluauit quem etiam assumpsit. sin-
vero talem hominem assumpsit: qualis Adam fuit ante pec-
catum: integram videtur humanam assumpsisse naturam: sed
tamen que medicina penitus non egebat. Quomodo autem fie-
ri poterit vt talem assumpsit hominem: qualis Adam fuit: cum

in Adam potuerit esse peccandi voluntas atque affectio
vnde factum est vt et pretergressis diuinis preceptis:
inobedientie delictis teneretur astrictus. In christo vero
ne voluntas quidem vlla creditur fuisse peccandi. Cum per-
fertim si tale corpus hominis assumpsit: quale Adam ante pec-
catum fuit: non debuerit esse mortalis: quoniam Adam si non
peccasset: mortem nulla ratione sensisset. Licet igitur christus
non peccauerit: quod reditum est: cur senserit mortem: si Adam cor-
pus ante quod peccaret assumpsit. Quod si tale statum suscep-
sit hominis qualis Adam post peccatum fuit. Vt et christus non de-
fuisse necessitas: vt et delictis subiiceretur et passionibus
confunderetur. Obductisque iudicii regulis bonum a malo
non sincera integritate discerneret: quoniam has omnes penas
Adam delicti preuentione suscepit. Sed quos respondendum
est tres intelligi hominum posse status. Vnum quidem Adam ante
delictum in quo tamen etiam ab eo mors aberat: nec adhuc vl-
lo se delicto polluerat: poterat tamen in eo voluntas esse
peccandi. Alter in quo mutari potuisset: si firmiter in
dei preceptis manere voluisset. Tunc enim id addendum fo-
ret: vt non modo non peccaret: aut peccare vellet: sed ne pos-
set quidem aut peccare aut velle delinquere. Tertium statum
est post delictum: in quo mors illi necessario subsequuta
est: et peccatum ipsius voluntasque peccati: quorum summatum
atque priorum hec loca sunt: is statum qui primum est: et in
preceptis dei Adam manere voluisset: et is qui penes fuit:
quoniam manere noluit. In illo enim nec mors est nec peccatum
nec voluntas vlla peccati. In hoc vero et mors peccatum
et delictum omnis affectio. Omniaque in perniciem prona: nec
quod in se opis habetia: vt post lapsum posset adurge-
re. Ille vero medius statum in quo presentia quidem mortis
vel peccati aberat. Inestque vero vtriusque constabat:
inter vtriusque statum est collocatus. Ex his igitur tribus stati-
bus christus corpore nature sue singularis quodammodo indi-
dit. Nam quod mortale corpus assumpsit: vt mortem a genere
humano fugaret. in eo statu ponendum est: quod post Adam
preuentionem penaliter inflictum est. Quod vero non fuit
in eo voluntas vlla peccati: ex eo sumptum statu quod esse po-
tuisset nisi voluntate insidiantis fraudibus applicasset
Restat igitur tertium statum id est medius. Ille. sequi eo tamen
potere fuit. cum nec mors aderat et adesse poterat deliquere
di voluntas. In hoc igitur Adam talis fuit. vt manduca-
ret ac biberet: vt accepta digereret: vt laberetur in
somnia et alia que ei non defuerunt. Humana quidem sed
concessa: et que nullam penam mortis inferreret: quod omnia habuisset
se christum dubium non est. Nam et manducauit et bibit: et hu-
mani corporis officio functus est. Neque enim tanta indige-
tia in Adam fuisse credenda est: vt nisi manducasset vinere
non potuisset. Sed si ex omni quod ligno escam sumeret semp-
vinere potuisset hisque non mori. Idcirco paradisi fru-
ctibus indigentiam explebat. Quam indigentiam fuisse
in christo nullum ignorat: sed potestate: non necessitate. et ipsa
indigentia ante resurrectionem in eo fuit. Post resurrectio-
nem vero talis extitit: vt ita illud corpus immutaret humanum:
sicut. Ad preter preuentionis vinculum mutari potuisset:
quodque nos ipse Iesus christus vobis docuit optare: vt fiat
voluntas eius: sicut in celo et in terra: et vt adueniat ei regnum
et nos liberet a malo. Hec enim noia illa beatissima hu-
mani generis fideliter credentium immutatio deprecatur. Hec
sunt que ad te de fidei mee credulitate scripsi. que in re si quod
properam dictum est: non ita sum amator mei: vt mea que semel ef-
fuderim meliori sententia anteferre preda. Si enim nihil est
ex nobis hominibus: nihil est quod in nostris sententiis amare de-
beamus. Quod si ex illo cuncta sunt bona: que solus est bonus: illud
potius bonum esse credendum est: quod illa incommutabilis
bonitas atque omnium bonorum causa perscribit. v.

Faint, illegible text in the left column, appearing as bleed-through from the reverse side of the page.

Faint, illegible text in the right column, appearing as bleed-through from the reverse side of the page.